૨૭૬૫

NOTE OF GEOGRAPHY

भूगोळनी नोट

દોહરો.

ભૂગોળ ચારે ખંડની, દ્વીપ સાથે વર્ણન;
ભાવ રાખી વાંચી ગયે, પ્રફુલીત થાશે મંન.

હેન્ડી અને મરાઠી ભૂગોળની નોટ ઉપરથી.
ગુજરાતી ચોથા, પાંચમા, છઠ્ઠા તથા અંગ્રેજી
પેહેલા અને બીજા ધોરણને સારૂ.

તૈયાર કરનાર.

મણિલાલ નરસિંહદાસ દેશાઇ વડોદરા.

નડીઆદ
સત્યસાગર પ્રેસ.

સન ૧૮૮૬

કીંમત રૂ૦—૧—૩

NOTE OF GEOGRAPHY

भूगोळनी नोट

દોહરો.

ભૂગોળ ચારે ખંડની, દ્વીપ સાથે વર્ણન;
ભાવ રાખી વાંચી ગયે, પ્રફુલીત થાશે મંન.

....

હિન્દી અને મરાઠી ભૂગોળની નોટ ઊપરથી.
ગુજરાતી ચોથા, પાંચમા, છઠ્ઠા તથા ઇંગ્રેજી
પેહલા અને બીજા ધોરણને સારૂ.

તૈયાર કરનાર.

મણિલાલ નરસિંહદાસ દેશાઇ વડોદરા.

નડીઆદ
સત્યસાગર પ્રેસ.

સન ૧૮૮૬

કીમત રૂ૦-૧-૩

૨૮૬૫

ભૂગોળની નોટ.

હિંદુસ્થાન.

સીમા.

ઉત્તરે હિંદુકુશ, કારાકોરમ, ને હિમાલય; પશ્ચિમે હાલા ને સુલેમાન; પૂર્વે આરાકાન દેશના ડુંગર, ને બ્રહ્મદેશ; અગ્નિકોણમાં બંગાળાનો ઉપસાગર; નૈઋત્યમાં હિંદીમહાસાગર.

સ્વભાવિક વિભાગ.

૧ હિમાલયનો ઉતરનો પ્રદેશ.
૨ સિંધુ નદીના કાંઠાનો પ્રદેશ.
૩ મોટા મેદાનનો પ્રદેશ (રેતીનું રણ.)
૪ મધ્ય હિંદુસ્થાનનો ને થોડો રજપૂતાનાનો ઊંચ પ્રદેશ.
૫ ગંગા કાંઠાનો પ્રદેશ.
૬ બ્રહ્મપુત્રાનાકાંઠાનોપ્રદેશ.

દક્ષિણ હિંદુસ્થાન.

૧ નર્મદા કાંઠાનો પ્રદેશ.
૨ શુદ્ધ દક્ષિણ.
૩ પૂર્વ કાંઠાનો નીચાણનો પ્રદેશ.
૪ પશ્ચિમ કાંઠાનાનીચાણનોપ્રદેશ.

રાજ્યના વિભાગ.

૧ મુંબાઈ ઈલાકો.
૨ મદ્રાસ ઈલાકો.

૩ મ્હેસુર ને કૂર્ગપ્રાંત.
૪ હૈદરાબાદ ને વરાડ.
૫ મધ્ય પ્રાંત.
૬ મધ્યહિંદુસ્થાનનાં સંસ્થાન.
૭ રજપૂતાના.
૮ પંજાબ ઇલાકો.
૯ વાવ્યખૂણાના પ્રાંત.
૧૦ અયોધ્યા પ્રાંત.
૧૧ બંગાળા ઇલાકો.
૧૨ આસામ પ્રાંત.
૧૩ નેપાલ. ભુતાન, વગેરે ડુંગરી સંસ્થાન.
૧૪ ફ્રેન્ચને પોર્ટુગીજનાં સંસ્થાન

દેશી રાજ્યો.

મુંબઈ ઇલાકો.

ખૈરપુર, કચ્છ, પાલનપુર, મહીકાંઠા, રેવાકાંઠા, કાઠિયાવાડ વડોદરા, જવ્હાર, પેંઠ, સાવંતવાડી, અકલકોટ, જંજીરા, કોલાપુર.

મદ્રાસ ઇલાકામાં.

ત્રાવણકોર, કોચી, મ્હેસુર, કૂર્ગ.

મધ્ય હિંદુસ્થાનમાં.

ગ્વાલિયર, ઈંદોર, ભોપાલ, દેવાસ, ધાર, રતલામ, ઓતમવાડા, જાવરા, અલીરાજપુર, પન્ના, રેવા, તેહરી, અગજેડ, છત્તરપુર.

રજપૂતાનામાં.

મેવાડ, મારવાડ, કેરવલ્લી, કિસનગડ. વાંસવાડા, પ્રતાપગડ, જયપુર, બુંદી, વિકાનેર, કોટા, જેસલમીર, અલવાર, શિરોઈ, ડુંગરપુર, ઝાલાવાડ, ભરતપુર, ધોળપુર, ટોંક.

પંજાબ ઇલાકામાં

કાશ્મીર, બાવલપુર, પતિયાળા, ઝિંદ, નભા, કપુરથલ્લા.

વાયવ્યખુણના પ્રાંતોમાં.

રામપુર.

બંગાળા ઇલાકામાં.

સિકિમ, કુચબિહાર.

શહેરો.

મુંબાઇ ઇલાકામાં.

શિકારપુર. સક્કર, હૈદ્રાબાદ, કરાંચી, ઠઠ્ઠા, સૂરત, ભરૂચ, ખેડા, અમદાવાદ; મુંબાઈ, પુના, સાસવડ, સતારા, સોલાપુર, અહમદનગર, નાસિક, થાણા, કલ્યાણ, માલવણ, ધુળીઆ, માલેગામ, યેંવલે, પંઢરપુર, રત્નાગિરી, રાજાપુર, વેંગુરલે, બેલગામ, ધારવાડ, વિજાપુર, કારવાડ.

મદ્રાસ ઇલાકામાં.

મદ્રાસ, અર્કાટ, ચિતુર, વેલોર, તંજાવર, ત્રિચિનોપલ્લી, મદુરા, ટિનવેલી, ત્રિચોર, કોઇમતુર, બલ્લારી, રાયચુર, કર્નુલ, મછલીપટ્ટણ, રાજમહેંદ્રિ, વિશાગાપટ્ટણ; વિજયનગર,

મ્હૈસુર પ્રાંતમાં.

મ્હૈસુર, શ્રીરંગપટ્ટણ, બાંગલોર, ચિત્રદુર્ગ, બેદનુર, હરિહર.

કૂર્ગ પ્રાંતમાં.

વિરાજેંદ્રપેંઠ, મરકારા.

હૈદ્રાબાદ પ્રાંતમાં.

હૈદ્રાબાદ, સિકંદ્રાબાદ, બીડ, વેરોળ, ઔરંગાબાદ, દોલતાબાદ, પેંઠગુ, ઝાલના, બેદર, વરંગુળ, ગોવળકાંડા, કલબુર્ગા.

વરાડ પ્રાંતમાં.

અંકોલા, ઊમરાવતી, ઇલીચપુર, ખાનગામ, બાસીમ, બુલદાણા, કારંજા, શેગામ, બાળાપુર,

મધ્ય પ્રાંતમાં.

નાગપુર, સોહાગપુર, મંડળા, ચાંદા, સાગર, બૈતુલ, વર્ધા હુસંગાબાદ, છિંદવાડા. હિંગણઘાટ, બ્રહ્માણપુર, નરસિંગપુર, કામઠી, આસિરગડ, રાયપુર, જબલપુર, સિવણી, સંબલપુર.

મધ્ય હિંદુસ્થાનનાં સંસ્થાનમાં.

ગ્વાલીઅર, દેવાસ, ઊજ્જન, ઇંદોર, ધાર, મહુ, નિમચ, ભોપાળ, રતલામ, મુરાર.

રજપૂતાનામાં.

ઊદેપુર, જોધપુર, જયપુર, વિકાનેર, અજમેર, ચિતુર, ભરતપુર, શિરોહ, રતનગડ, નસિરાબાદ, ધોલપુર, કેરવલ્લી.

પંજાબ ઇલાકામાં.

લાહોર, અમૃતસર, મુલતાન, મિથનકોટ, ડેરાગાજીખાન, પેશાવર, અટક, રાવલપિંડી, જમુ, ઝાલંદર, લુધીઆણા, ફિરોજપુર, અંબાલા, સિમલા, દિલ્હી.

વાવ્ય પ્રાંતોમાં.

અલ્હાબાદ, બનારસ, મિરજાપુર, કનોજ, કાનપુર, ઇતાવા, આગ્રા, મથુરાં, કાલ્પી, મીરત.

અયોધ્યા પ્રાંતમાં.

લખનૌ, અયોધ્યા, ફૈજાબાદ.

બંગાળા ઇલાકામાં.

કલકત્તા, હુગલી, મિદનાપુર, બર્દ્વાન, મુર્શીદાબાદ, ડાકા, રાજમહાલ, પુરણ્યા, મોંગીર, રામપુર, પટણા, ગયા બરાકપુર, કટક, જગન્નાથ.

આસામ પ્રાંતમાં.

ગૌહાટી, બિશનાથ.

સ્વતંત્ર સંસ્થાન.

ખટમાંડુ, તાસિતુદન.

ફ્રેન્ચનાં સંસ્થાન.

ચંદ્રનગર, યનાંન, પાંદેચરી, કારીકલ, માહી.

પોર્ટુગીજનાં સંસ્થાન.

દીવ, દમણ, ગોવા.

પર્વતો.

હિમાલય ને હિંદુકુશ—હિંદુસ્થાનની ઊત્તરે.
સુલેમાન ને હાલા—હિંદુસ્થાનની પશ્ચિમે.
વિંધ્યાદ્રિ—ગુજરાત ને બુંદેલખંડની વચ્ચે.

આરવલી—વિંધ્યાદ્રિની પશ્ચિમે.
ચિતુર—ઉદેપુરની નૈઋત્યે.
સાતપુડા—વિંધ્યાદ્રિની દક્ષિણે.
સહ્યાદ્રિ—દક્ષિણ હિંદુસ્થાનને પશ્ચિમ કિનારે.
પૂર્વઘાટ— ,, પૂર્વકાંઠે.
નિલગીરી—મ્હૈસુર પ્રાંતની દક્ષિણે.

નદીઓ.

બ્રહ્મપુત્રા.

ક્યાંથી નીકળી?—હિમાલયની ઊત્તરે.
ક્યાં મળે છે?—બંગાળાના ઊપસાગરમાં.
એનાપર શહેર.—ડાકા, ફરિદપુર, ઈત્યાદિ.
મળનારી નદીઓ—સુરમા, ગોગતી.

ગંગા અથવા ભાગીરથી. (હુગલી.)

ક્યાંથી નીકળી?—ગંગાદેરી પાસેથી.
કોને મળે છે?—બંગાળાના ઉપસાગરને.
એનાપર શેહેર—શ્રીનગર, ફરૂકાબાદ, કનોજ, કાનપુર, અલાહાબાદ, કાશી. મોંગીર, પટણા, રાજમહાલ, ઇ.
મળનારી નદીઓ.—યુમના, ગોગતી. ઘોઘ્રા. ગંદકી, સોણ.

યુમના.

ક્યાંથી નીકળી?—ગંગાની પશ્ચિમે ગઢવાળમાંથી.
કોને મળે છે?—અલ્હાબાદ આગળ ભાગીરથીને.

એનાપર શેહેર—પાનીપત, આગ્રા, દિલ્હી, મથુરા.
મળનારી નદીઓ—ચંબલ, તાનસી, બેતવા, ઇ.

સિંધુ નદી.

ક્યાંથી નીકળી?—તિબેટના માનસરોવરમાંથી.
કોને મળે છે—અરબી સમૂદ્રને.
એનાપર શેહેર—સક્કર, રોરી, હૈદ્રાબાદ, (સિંધનું.)
મળનારીનદીઓ—સતલજ, બીઆસ, રાવી, ચાંનાબ જેલમ.

સાબરમતી.

ક્યાંથી નીકળી?—ગુજરાતમાં ડુંગરપુર ગામની ઉત્તરેથી.
કોને મળે છે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શેહેર—અમદાવાદ, પેથાપુર, સાદરા.

મહી.

ક્યાંથી નીકળી?—માળવા પ્રાંતમાંથી.
કોને મળે છે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શેહેર—ખંભાત.

નર્મદા.

ક્યાંથીનીકળી?—સાતપૂડાના પર્વતમાંઅમરકંટકનાપહાડમાંથી.
કોને મળે છે?—ખંભાતના અખાતને.
એનાપર શેહેર—હુસંગાબાદ, મંડળા, મહેશ્વર, ભરૂચ.

તાપી.

ક્યાંથી નીકળી?—મધ્યપ્રાંતના બૈતુલ જીલ્લામાંથી.
કોને મળે છે?—ખંભાતના અખાતને.

એનાપર શેહેર.—બુરાનપુર, સારંગખેડ. સુરત, ઇ૦
મળનારી નદીઓ—ગીરણા, પૂર્ણા, પાંજરા.

ગોદાવરી.

ક્યાંથી નીકળી?—સંહ્યાદ્રીના ત્રંબકનામના પર્વતમાંથી.
કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.
એનાપર શેહેર.—ત્રંબક, નાશીક, કોપરગામ, પૈઠણ, રાક્ષસભુવન. ઇ૦
મળનારી નદીઓ—વાઇનગંગા, વર્ધા, પ્રવરા, માજરા.

ભીમા.

ક્યાંથી નીકળી?—પુના જીલ્લાના ભિમાશંકર આગળથી.
કોને મળી?—મુગલાઇમાં કૃષ્ણાને.
એનાપર શેહેર—પંઢરપૂર. કોરેગામ, ઈંદ્રાપૂર, તુલાપૂર.
મળનારી નદીઓ—સીના, ઘોડ, મૂળા, મૂઠા, નીરા.

કૃષ્ણા

ક્યાંથી નીકળી?—સંહ્યાદ્રીના મહાબળેશ્વર ડુંગરમાંથી
કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.
એનાપર શેહેર.—વાઇ, તાસગામ, કર્હાડ, સાંગલી, નરેસાબાનીવાડી.
મળનારી નદીઓ.—વેણા, કોયણા, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા, તુંગભદ્રા, ભીમા.

તુંગભદ્રા.

ક્યાંથી નીકળી?—મ્હૈસુર પ્રાંતમાંથી.

કોને મળી—કર્ણુલ આગળ કૃષ્ણાને.
એનાપર શેહેર—બેદનુર, રાયચુર, કર્ણુલ.

કાવેરી.

ક્યાંથી નીકળી?—કૂર્ગ પ્રાંતમાંથી.
કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.
એનાપર શેહેર—શ્રીરંગપટ્ટણ ત્રીચિનાપલ્લી, તંજાવર.

મહાનદી.

ક્યાંથી નીકળી?—ગોડવણના અમરકંટક પર્વતમાંથી.
કોને મળી?—બંગાળાના ઉપસાગરને.
એનાપર શેહેર—કટક, સંબલપુર.

ધોધ.

નર્મદાનો—ગંડળા આગળ.
ઘટપ્રભાનો, ને સેરાવતીનો—કારવાર જીલ્લામાં.

કિનારા.

મલબાર.—ગોવાની દક્ષિણે.
કારોમાંડેલ—પૂર્વ કાંઠે.

બંદરો.

પશ્ચિમ કાંઠાનાં,

કરાંચી, ટટ્ટા, પોરબંદર, વેરાબળ, જાફરાબાદ, ધોલેરા, ઘોઘા, ખંભાત, ભરૂચ, માંડવી, સુરત, દમણ, વસઇ, મુંબાઇ, ઉરણ, અલીબાગ, શ્રીવર્ધન, હરણઈ, ચિપલૂણ, અં-

જનવેલ, રત્નાગીરી, રાજાપુર, માલવણ, વેંગુર્લા, કારવાર, ગોવા, કુમઠા, હોનાવર, કાલીકટ, બેપુર, કોચી.

પૂર્વ કાંઠાનાં.

વિજાગાપટ્ટણ, કોકોનાડ, મચ્છલીપટ્ટણ, મદ્રાસ, નાગાપટ્ટણ.

સામુદ્રધુની.

પાકની—કેપકાલ્મીર ને સિંહલદ્વીપની વચ્ચે.
પામ્બેન—રામેશ્વર અને હિંદુસ્થાનની દક્ષિણે.

ભૂશીરો,

કેપમોઝ.—સિંધ પ્રાંતમાં.
કેપ જગત.—ગુજરાતમાં (દ્વારકાંપાસે)
કેપરામાસ—ગોવાની દક્ષિણે.
કેપ કન્યાકુમારી.—હિંદુસ્થાનની દક્ષિણે.
કેપકાલમીર—હિંદુસ્થાનની અગ્નિકોણમાં.
કેપ પાલમીરાસ—કટકપ્રાંતમાં.

બેટો.

દ્વારકાં—ગુજરાતની પશ્ચિમે
દીવ—કાઠિયાવાડની દક્ષિણે.
પરિમ—નર્મદાના મૂખ આગળ
મુંબાઈ. સાષ્ઠી. ધારાપુરી } કોકણની લગત.
લખદીવ—મલબાર કાંઠાની પશ્ચિમે.
માલદીવ.—કુમારીકા કેપની દક્ષિણે.
રામેશ્વર.-મનારનાઅખાતમાં.
સિલોન-હિંદુસ્થાનની દક્ષિણે.
અન્દામાન નિકોબાર. } બંગાળા ઊપસાગરમાં.

સરોવર.

મંચર.—સિંધમાં.	માનસંબલ.-કાશ્મીર પ્રાંતમાં.
સાંભર—રજપૂતાનામાં.	પલીકટ.
દલઅનેઉલર-કાશ્ગીરપ્રાંતમાં.	કોલર. } મદ્રાસ ઇલાકામાં.
લુણાર—વરાડ પ્રાંતમાં	ચીલકા

હદપારના દેશો.

ઉત્તરે—તાતાર અને તિબેટ. પૂર્વે—બ્રહ્મદેશ.
પશ્ચિમે—બલુચીસ્તાન તથા અફગાનીસ્તાન.

આગગાડીનો રસ્તો. (૧૫ શાખાઓ.)

૧. મુંબાઇથી ઠાણા, કલ્યાણ, નાસિક, ભૂશાવળ, ખંડવા, જબલપૂર થઈ અલ્હાબાદ આગળ જઇ કલકત્તે જાય છે.

૨. કલ્યાણ, પુના. દૌંડ, સોલાપૂર, ને રાયચુરથી મદ્રાસલગી.

૩, ભુશાવલથી મલકાપુર, અંકોલા, ને નાગપુરથી છતીસગઢ (સુધી.

૪. જલમથી ખામગામ સૂધી.

૫. વડનેરથી ઉમરાવતી સૂધી ને વર્ધાથી હિંગણુાટ સૂધી.

૬. ખંડવાથી ઉજ્જન ને ઇંદોર સૂધી.

૭. અલ્હાબાદથી કાનપુર, આગ્રા, દિલ્હી, વગેરથી મુલતાનસૂધી.

૮. મુંબાઇથી વસઇ, સુરત, વડોદરા, ને અમદાવાદથી વઢવાણ સૂધી.

૯. વઢવાણથી બોટાદ, ઘોળા કંકસન ને ભાવનગર.

૧૦. ઘોળેથી જેતપૂર અને ધોરાજી.

૧૧ આણંદથી ડાકોર, ઠાસરા, ને ગોધરા.
૧૨ અમદાવાદથી સિધપુર, આબુરોડ, પાલનપુર ને અજમેર.
૧૩ કલબુર્ગાથી દક્ષિણે હૈદ્રાબાદ સૂધી.
૧૪ મદ્રાસથી બેપુર સૂધી.
૧૫ કરાંચીથી કોત્રી, લારખાન ને સક્કર સૂધી.

પ્રસિદ્ધ ઠેકાણાં.

નામ. શાને માટે પ્રખ્યાત છે.

કાશ્મીર–સારી સાલોને માટે.

સિમલા–સારી હવાને માટે. હિંદુસ્થાનનો ગવરનર જનરલ ઘણા મહિના ત્યાં રહેછે.

પંજાબ પ્રાંતમાં:-

અમૃતસર–સીખ લોકનું પવિત્ર ધામ છે.

આગ્રા–એમાં શાહજાંએ બંધાવેલો તાજમહેલ છે.

દિલ્લી–એ પૂર્વે મોગલ બાદશાહની રાજધાની હતી.

મથુરાં–શ્રીકૃષ્ણની જન્મ ભૂમિ.

અલ્હાબાદ–બનારસ, ગયા,–હિંદુ લોકનાં પવિત્ર ધામ છે.

અયોધ્યા–શ્રીરામચંદ્રજીની જન્મ ભૂમિ.

બંગાળા પ્રાંતમાં–ગળી, ચોખા, રેશમ, વગેરે પદાર્થ થાય છે.

કલકત્તા–હિંદુસ્થાનની રાજધાની છે.

મુર્શિદાબાદ–રેશમી કાપડને માટે પ્રખ્યાત છે.

ઢાકા–મલમલ ને સાળુ ઉત્તમ જાતના થાયછે,

પ્લાસી—અહિં સન ૧૭૬૭ માં લડાઇ થઈ ત્યારે ઈંગ્રેજની
માળવા પ્રાંત—અફીણ પૂષ્કળ થાયછે. (સત્તા થઈ.
ઉજ્જન—પૂર્વે વિક્રમ રાજાની રાજધાની હતી.
નાગપૂર, ભંડારા—રેશમી કાપડ સારૂ થાય છે.
ઊમરાવતી, હિંગણઘાટ—કપાસનો મોટો વેપાર ચાલે છે.
ચાંદા, વર્ધા—મોટા કોયલાની ખાણો નીકળે છે.
નાસીક, ઝાંસી—પીતળના લોટા સારા થાય છે.
પુના—પેશ્વાની રાજધાની હતી.
સતારા—શિવાજીના વંશની રાજધાની હતી.
મહાબળેશ્વર—સારી હવાનું ઠેકાણું છે.
મુંબાઇ—પૃથ્વી ઉપર સૌથી મોટામાં મોટું બંદર છે.
કાઠીયાવાડ—સારા ઘોડા થાય છે.
વેરૂળ ને ધારાપૂરી—ડુંગરમાં કોરેલી ગુફાઓ છે.
બુરાનપુર.—શેલાં, પાઘડી, તોરા, અને તંબાકુ થાય છે.
યેવલે—પીતાંબરને પાઘડીઓ થાય છે.
સાવંતવાડી—એમાં લાકડીઓ; રંગીન સામાન, ને ગંજીફા
વિજાપૂર—મોટી મોટી મસીદો છે. (થાય છે.
કૂર્ગ પ્રાંત—એલચી, સાગ અને સુખડ થાય છે.
મલબાર પ્રાંત—સોપારી, નાળીએર, ને કાથો થાયછે.
રાજમહેંદ્રી—સુતરાઉ કાપડ ને છીંટ થાય છે.
વિજાગાપટ્ટણ—હાથીદાંતનો સામાન થાય છે.
સિંહલદ્વીપ—તજ, જાવંત્રી, ને નાળીએર.

આન્દામાન–હિંદુસ્થાનના કેદીને કાળેપાણીએ મોકલે છે.

હિંદુસ્થાનની લંબાઈ ૧૯૦૦ મૈલ ને પહોળાઇ ૧૮૦૦ મૈલ છે.

હિંદુસ્થાનનો મુખ્ય અધિકારી ગવર્નર જનરલ કહેવાય છે. ઈલાકાનો મૂખ્ય અધિકારી ગવનર કહેવાય છે, નવો મળેલો મુલક, અયોધ્યા, મધ્યપ્રાંત વિગેરેના અધિકારીને કમિશનર કહે છે. દેશી સંસ્થાનપર દેખરેખ રાખાનારા અધિકારી રેસિડેંટ કે પોલીટીકાલ એજંટ કહેવાય છે.

રાજ્યની વ્યવસ્થા.

પાર્લામેંટ સભા ને આપણાં મહારાણી કૈસરેહિંદ વિક્ટોરીઆની પાસે "સેક્રટેરી આફ્સ્ટેટ ઈન કૌંસિલ"એ નામનો પ્રધાન વિલાયતમાં નિમેલો છે. તેણે રાજ્યની સોઇ કરી સ્વતંત્ર રાજ્યો સિવાયના છ ઇલાકા બનાવ્યાછે, તેની મારફ્ત હિદુસ્થાનપર મુખ્ય અધિકારી ગવર્નર જનરલ છે. બંગાળા આગ્રા ને પંજાબ ઈલાકાના અધિકારી લેફ્ટેનંટ ગવર્નર ગણાયછે.મુંબાઇનેમદ્રાસઇલાકાના અધિકારી ગવરનરગણાય છે. દરેક ઇલાકાના પેટા વિભાગ પાડેલાછે તેને જીલ્લા કહેછે. જીલ્લાનો ન્યાયાધિશ જડજ કહેવાય છે, ને વસુલાત ઉઘરાવનાર કલેકટર કહેવાય છે. દરેક તાલુકાનો મુખ્ય અધિકારી મામલતદાર કહેવાય છે. દરેક ઈલાકામાં એક (વરિષ્ટ અદાલત) હાઇકોર્ટ હોય છે.

एशियाखंड.

પર્વતો.

અફ્ગાનીસ્તાનમાં-સુલેમાન, હિંદુકુશ.

અરબસ્તાન-સિનાઇ.

તુર્કસ્તાન-લિબનન, તારસ, કાકેસિયસ (કાકેસિયસ એ કાળા સમુદ્ર ને કાળા સમુદ્ર વચ્ચે છે.)

તાર્તરીમાં-એલૂરતાગ, થીઆનશાન.

આરમીનીઆ-એરેરાટ.

ચિનાઇ રાજ્યોમાં- કુવેનલૂન.

રૂશિઆગાં-આલ્તાઇ.

ભરતખંડમાં-હિમાલય, કારાકોરમ, વિંધ્યાદ્રી, સંહ્યાદ્રી.

નદીઓ.

તુર્કસ્તાનમાં-તેગ્રીસ, યુફ્રેતીસ, એ બંને ઇરાની આખાતને મળે છે. આમુ,એરલ સમુદ્રને મળે છે.

તાર્તરીમાં-આમૂ, સિરદર્યા, યારકંડ.

ચિનાઇ રાજ્યમાં-પેઇહો, હોંવાંગહો, યાંગસેકયાંગ, કંતાન સિંધુ, સતલજ, બ્રહ્મપુત્રા, ઇરાવદી.

રૂશિયા—આમુર અથવા સઘેલિયન એ રૂશિયા ને મોંગોલિયા વચ્ચે છે. ઓબી, એનશી, લીના, ઓલેનેક એ ઉત્તર મહાસાગરને મળે છે. યુરલ એ કાસ્પિયન સમુદ્રને મળે છે.

હિંદીચીનમાં—મેનાન, કામબોડીઆ.

ભરતખંડમાં—ગંગા, સિંધુ, બ્રહ્મપુત્રા, જમુના, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, મહાનદી, સતલજ, અને મેકંજ.

સરોવરો.

ઈરાનમાં—ઉરૂમિયા.

તુર્કસ્તાનમાં—વાન. ડેડસી, ગોકશા, કોચહિસાર.

તાર્તરીમાં—કાસ્પિયન, આરલ, બલકાસ, જસાંગ, ઊબસા, બોસ્તંગ, લોપ, કોકોનોર, અને તેગ્રીનોર એ નામનાં સરોવર છે.

રૂશિઆમાં—બેકલ, એરલ.

ચીન—પોયાંગ, અને તોગતિંગ.

ચિનાઇરાજ્યમાં—તેગ્રીનૂર, પાલતે, રાવણહ્રદ, માન.

ભારતખંડમાં— ચીલકા.

દ્વીપો.

ઈરાનમાં—કરક, કોરમ, ઓમઝ.

અરબસ્તાનમાં–એડેરીંગ.

તુર્કસ્તાનમાં-લીસ્પોન, સામોસ, ક્રોસ, રોડસ. સેપ્રસ.

એશિઆઈ રૂશિઆમાં–સગેલિઅન.

જાપાનમાં–નિફોન. યસો,

ચિનાઈરાજ્યમાં–હેનાન, ફ્રોમોસા.

હિંદિચિનમાં–પિનાંગ. સિંગાપોર.

સિંહલદ્વિપમાં–મનાર, રામેશ્વર.

ભરતખંડમાં-સિંહલદ્વીપ, લક્ષાદ્વીપ, માલદીવ, આંદામાન,
નીકોબાર.

ભૂશીર.

અરબસ્તાનમાં–રાસલહદ.

ભરતખંડમાં–કન્યાકુમારી.

રૂશિઆ–લોપાટકા.

એશિયાની ઉત્તરે સિવિરો નામે ભૂશીર છે, દક્ષિણે રોમાનિયા, કામોજ, કુમારીકા છે. પૂર્વે ઇસ્ટકેપ ને પોલાાટકા છે.
પશ્ચિમે ડેપબાબા.

સામુદ્રધુની.

ચિનાઇરાજ્યમાં–કોરીઆ.

હિંદીચિનમાં—મલાકા.

ભરતખંડમાં—મનાર (પાકની) એ હિંદુસ્તાનને સિંહલદ્વીપ-
ની વચ્ચે છે,

બેહરિંગની એ એશિયા ને અમેરિકાની છે, મકારની
સામુદ્રધુની—બોર્નીઓ ને સેલીબીસ બેટોની વચ્ચે છે. સું-
ડાની—સુમાત્રા ને જાવા બેટની વચ્ચે છે. હુર્મઝ—અરબસ્તા
ન ને ઈરાનની વચ્ચે છે. બાબલમાંદવની—આફ્રીકા ને અ-
મેરિકાની વચ્ચે છે.

સંયોગીભૂમી.

હિંદીચીનમાં-ક્રોની.

અખાત.

ભરતખંડમાં—ખંભાતનો, કચ્છનો, બંગાળાનું, મનારનું.
ઈરાનમાં—ઈરાની અખાત.
રૂશિઆમાં—ઓબી, અનાદીર.

દ્વીપકલ્પ.

રૂશિઆમાં—કામસ્કાટકા.
ચિનાઇ રાજ્યમાં—કારીઆ.

હિંદીચીનમાં–મલાયા.
ભરતખંડમાં–કાઠિયાવાડ.

શહેરો.

બલુચિસ્તાનમાં–ખિલાત.

અફગાનીસ્તાનમાં–કાબુલ, ગીજની, કંદહાર, હેરાત.

ઇરાનમાં-તેહેરાન, ઇસ્પહાન, શિરાજ. તબ્રીજ, યજદ, અસ્તરાબાદ, મશદ, બુશીર.

અરબસ્તાનમાં–મક્કા, મદીના, મોખા, મસ્કત, જેડા.

તુર્કસ્તાનમાં–સ્મર્ના, દમુસ્ક, અલેપ્પો, જેરૂસાલમ, બગદાદ, બસ્રા, અર્જરૂમ, ત્રેબીઝાંડ, (બંદર)-

તાર્તરીમાં–બુખારા, ખીવા, ખોકંડ, કાશગર, યારકંડ, ખોતાન.

એશિઆઇ રૂશિઆમાં–તોબોલસ્ક, ઇર્કુતસ્ક, તાસ્કંદ સમરકંદ.

જાપાનમાં–યદો નાગાસાગી બંદર.

ચિનાઈ રાજ્યમાં–પેકીન, લાસા, (બંદરો) નાનકીન, સાંગહાય, કંતાન, બંદર છે.

હિંદીચીનમાં–માંદલેજ, આવા, અમરપૂર, માકસોબા, આરાકાન, પ્રોમ; પેગુ, બાંકોક; સાઇજોન; હ્યુ.

સિંહલદ્વીપમાં–કોલંબો; પોઇંટડીગાલ; ત્રિકોમાલી, પોઈંટપેદ્રો, કાંદી.

ભરતખંડમાં–કલકત્તા; મુંબાઇ, મદ્રાસ; આગ્રા; દિલ્લી, મુલતાન, વગેરે

युरोपखंड.

દેશ.

ગ્રેટબ્રીટન, આયર્લાંડ, ફ્રાન્સ, સ્પેન, પોર્ટુગાલ, બેલજીયમ, હોલાંડ, જર્મની, ડેનમાર્ક, સ્વીડન, નોર્વે, યુરોપી-રૂશિઆ, આસ્ત્રીઆ, ને હંગ્રી, સ્વીઝર્લાંદ, ઇટાલી, યુરોપી-તુર્કસ્તાન, ગ્રીસ.

સમુદ્ર

શ્વેત, બાલટિક, જર્મન, ભૂમધ્ય, આડ્રીઆટીક, આર્કીપેલાગો, મારમારા, કાળો, આઝોફ, આયરીશ, ઇંગ્લિશચાનલ, નોર્થ ચાનલ, સેન્ટજાજીસ ચાનલ.

પર્વતો.

ઇંગ્લાંડમાં–ચિવીયટ; સ્કાફેલ.
વેલ્સમાં–સ્નોડન.
સ્કાટલાંડમાં– બેનૂનેવીસ.
આયર્લાંડમાં–મોર્ન, વીકલો.

ફ્રાન્સમાં-પીરીનીઝ, આલ્પ્સ.
સ્પેન-પીરીનીઝ.
યુરોપી રૂશિઆમાં-કાકેસસન, યુરલ;
નોર્વે-કોલન.
આસ્ત્રીઆમાં-આલ્પ્સ, કાર્પેથિઅન.
સ્વીઝલાંડ-મોંમ્બલાં, (માઉન્ટ બ્લેક) શીખર.)
ઈટાલી-આલ્પ્સ, આપીનેન્સ, વીસુવિઅસ. એટના
તુર્કસ્તાનમાં-કાર્પેથીઅન, બાલ્કન, ઓલીમ્પ્સ
ગ્રીસમાં-પાર્નાસસ.

નદીઓ

ઈગ્લાંડમાં-ટેમ્સ, સેવર્ન, મર્સી, ટાઇન, ટ્રેન્ટ, હંબર, આઉસ, ડી, વાઇ
સ્કાટલાંડ-ટવીદ, ફોર્થ, ટે, ડી, સ્પે, નેસ, કલેડ, નીથ
ફ્રાન્સમાં-સીન, લુઓર, ગારોન, હોન,
સ્પેનમાં-ડુરો, ટેગસ, ઇબ્રો.
પોર્ટુગાલમાં-ડુરો, ટેગસ.
બેલજીયમ-મ્યુસ, શેલ્ટ
હોલાંડમાં-મ્યુસ, હાઇન, શેલ્ટ
જર્મનીમાં-વીસ્ચુલા, ઓડર, એલ્બ, વીસર, -હાઇન ડાન્યુબ

રૂશિઆમાં–ડ્ડીના, વીસ્ચુલા, નીપર, ડોન, વોલ્ગા, યુરલ.
આસ્ત્રીઆમાં–ડાન્યુબ, ઇન, દ્રેવ, થીસ, સેવ.
સ્વીઝરલાંડમાં––હાઇન, -ર્હોન, ડાન્યુબ, પો.
ઇટાલીમાં–પો, આડીઝ આર્નો; ટેબર.
તુર્કસ્તાનમાં–ડાન્યુબ, સેન, પૃથ.

સરોવર.

ઇંગ્લાંડમાં–ડવેંટવાટર, અલ્સવાટર, વુંડરમીર.
સ્કાટલાંડમાં–લાક્લોમાન્ડ, લાકશીન, લાકમારી, લાકટે, લા-
કનેસ; લાકઆવી
આયર્લાંડમાં–નીઆ. અર્ન, માસ્કે, કોરીબ, રી, ડર્ગ કીલાર્ની.
સ્વીડનમાં–વેનર, વેટર, મીલર.
રૂશિઆમાં–લાડોગા, ઓનીગા, ઇલ્મેન.
આસ્ત્રીઆમાં–બાલટનસી, ન્યુસીડલરશી.
સ્વીઝર્લાંડમાં–કોનસ્ટન્ટ, જીનીઆ.
ઇટાલીમાં–જીનોઆ, કોમો; માજીઓરી.

દ્વીપો.

ઇંગ્લાંડમાં–માન; આંગલસી, વાઇટ; જર્સી, ગર્નસી; આલ-
ડર્ની; સાર્ક.

સ્કાટલાંડમાં–આર્કની, સેટલાંડ; હેબ્રડીઝ.
આયર્લાંદમાં–રાથલીન, કલેરબેટ; આરાન, વાલેનશીઆ.
ફ્રાન્સમાં–કાર્શીકા; હીરીઝ; આશન્ટ.
સ્પેનમાં–બલીઆરી; કનેરી.
પોર્ટુગાલમાં–આઝોર્સ, મદીરા, કેપ્વર્ડ.
હોલાંડમાં–વાલકેરન; ટેકસલ.
ડેનમાર્ક–ઝીલાંડ, ફ્યુનેન, લાલાંદ, ઐસલાંડ, ફેરો.
સ્વીડનમાં–ગોથ્લાંદ, ઓલાંડ.
નાર્વેમાં–માજીરો, લોફોડન.
યુરોપી રૂશિઆમાં–સ્પીટસબર્ગન, નોવાજેમ્બલા.
ઇટાલીમાં–સિસિલી; સાર્ડીનીઆ; એલ્બા, માલ્ટા, ગોઝો.
તુર્કસ્તાનમાં–ક્રીથ; કાન્ડઆ, લેમનાસ.
ગ્રીસમાં–આયોનીઅન; નીગ્રોપાન્ટ, સેકલેડીસ.

ભૂશીરો.

ઇગ્લાંડમાં–લાંડસએન્ડ, લીઝર્ડ, સ્ટાર્ટ, બીચીહેડ, સ્પર્નહેડ, ફ્લાંબરોહેડ, હોલીહેડ.
સ્કાટલાંડમાં–દનેટહેડ, ગાલોવેનોમલ.
આયર્લાંદ–કલીઅર, માલીનહેડ, ફેરહેડ.
ફ્રાન્સમાં–લાહોગ, બાર્ફ્લુર.

સ્પેનમાં-ઓર્ટીગલ, ફીનીસ્ટર, ટફાલગર, ક્રુઝ, ટરીફા,
પોર્ટુગાલમાં-સેંટવીંસેંટ, સાંતામેરીઆ, રોકા.
નાર્વેમાં-નોર્ડકીન, ઉત્તર ભૂશીર; નેઝ.
ઇટાલીમાં-સ્પાર્ટીવેન્ટો; પાસારો.
ગ્રીસમાં-માટાપાન.

સામુદ્રધુની.

ઇંગ્લાંડમાં-મનાઈ, ડોવર.
સ્પેનમાં-જીબ્રાલ્ટર.
ડેનમાર્કમાં-સૌંડ, ગ્રેટબેલ્ટ, લીટલબેલ્ટ. કાટીગાટ, સ્કાગરાક.
રૂશિઆમાં-ટર્ક.
ઇટાલીમાં-ઓટ્રાંતો, મેસીના, બોનીફાશીઆ.
તુર્કસ્તાનમાં-ડાર્ડનલ્સ, બાસફરસ.

અખાતો.

ઇંગ્લાંડમાં-સાલ્વેફર્થ, બ્રીસ્ટલચ્યાનલ. કોર્વે, વાશ.
સ્કાટલાંડમાં-ફોર્થ, ટે, મોરે, ક્લૈડ, સોલ્વે.
આયર્લાંડમાં-ડોનીગલ, સ્લૈગો, ગાલ્વે, બેલફાસ્ટ, ફોઇલ.
ફ્રાન્સ-લયોન્સ, બીસ્કે.
ડેનમાર્કમાં-લીંફ્યોર્ડ.

રૂશિઆમાં-આર્ચેંજલ, ઓનીગા, બોથનીઆ, ફીનલાંડ, રૈગા, પેરીકાપ.

ઇટાલીમાં-વેનીસ, ટારંટો, જીનોઆ.

તુર્કસ્તાનમાં-સાલોનેકી.

ગ્રીસમાં-પત્રાસ, લાપાંતો.

સંયોગીભૂમી.

ગ્રીસ-કોરીંથની.

શેહેરો.

ઇગ્લાંડમાં-લંડન, લીવરપુલ. માનચેસ્ટર, ન્યુકાસ્ટલ, બર્મીંગહામ, શેફીલ્ડ, લીડઝ, નોટીંગહામ, ઓકસફર્ડ. કેમ્બ્રીજ, કાન્ટરબરી, યાર્ક, પોર્ટસ્મથ, પ્લીમથ, ડોવર, સૌથામ્પટન, બ્રીસ્ટલબંદર, હલબંદર.

વેલ્સમાં-ગર્થિર, તીદવીલ, કાર્ડીફબંદર, સ્વાનસીબંદર, મીલફોર્ડ હેવન.

સ્કાટલાંડમાં-એડીનબરો, ગ્લાસગો, આબડીન; ડંડી, ગ્રીનાક, લીથ, પર્થ; પેસ્લી. ડંફ્રીઝ, ફાલકર્ક, સ્ટર્લીંગ.

આયર્લાંડમાં-ડબ્લીન, બેલફાસ્ટ, વાટરફોર્ડ, કાર્ક, કવીન્સટાઉન, લીમરીક, લંડંડરી બંદર, કીંગ્સટાઊનબંદર.

ફ્રાન્સમાં—પારીસ, રૂએન, લાઈલ, સર્બર્ગ, ટુલુસ, બ્રેસ્ટ, નાન્ટસ, બોર્ડો, માર્સેલ્સ, તુલોન, લેઓન્સ.

સ્પેનમાં—માડ્રીટ, ટોલીડો, સાલામાંકા, સારાગોસા, સેવિલ, ગ્રાનેડા, બાર્સીલોનાબંદર, વાલેન્સીઆબંદર, કેડીજબંદર, કોરનાબંદર, જીબ્રાલ્ટર.

પોર્ટુગાલમાં—લિસ્બોન, ઓપોર્ટો, કોઇમ્બ્રા.

બેલજીઅમમાં—બ્રસેલ્સ, આન્ટવર્પ, માલીન્સ, ઘેન્ટ, લીઅજ, બંદર ઓસ્તેન્દ.

હોલાંડમાં—આમસ્ટરડામ, રોટર્ડામ, હેગ, લેડન, યુટ્રેક્ટ, ગ્રોનીંગન.

જર્મનીમાં—ડાન્ટઝીક, બ્રેસ્લા, ફ્રાન્કફોર્ટ, સ્ટેટીન, બર્લીન, ડ્રેસડન, માગડીબર્ગ, હામ્બર્ગ, આલ્ટોના, બ્રેમેન, ફ્રાન્કફોર્ટ, સ્ટ્રાસબર્ગ, કોલોન, મેટઝ, લિપઝીક, હાલ, ગોટીંગન' મ્યુનીચ, કીલ, સ્ટાલસન, કોનીંગ્સબર્ગ.

ડેનમાર્કમાં—કોપનહેગન, એલશીનોર.

નોર્વેમાં—ક્રિસ્તિઆના, બર્ગન, હામર્ફેસ્ટ'

રૂશિઆમાં—સેન્ટપિટર્સબર્ગ, ક્રોન્સ્ટાટ, મોસ્કો, રૈગા, આર્ખેજલ, આસ્ત્રાખાન, ઓડેસા, સેબાસ્તપોલ.

આસ્ત્રીઆમાં—વીએના, પ્રસ્બર્ગ, બ્યુડા, પ્રેગ, પેસ્થ, ઇન્સ્પ્રક, ત્રિએસ્ટ, ડેબ્રેક્ઝીન.

સ્વીટ્ઝર્લાંડમાં—જીનીવા, બેસલ બર્ન, ઝુરિચ.

ઈટાલીમાં—રોમ, નેપલ્સ, મિલાન, પાલર્મો, ટયુરીન, ફ્લા રેન્સ, લેગહોર્ન. જીનોઆ. વેનીસ, પાડુઆ, બોલો ના, પાર્મા, મેસીના, બ્રીન્ડીસી.

તુર્કસ્તાનમાં—કોન્સ્ટાંટીનોપલ, આડ્રીઆનોપલ, બુખરેસ્ટ, બે લગ્રેડ, સોલોનીકા, ગાલ્લીપોલી.

ગ્રીસમાં—આથેન્સ, કોરીંથ. નોપ્લીઆ, સ્પાર્ટા, કોર્ફૂ.

आफ्रिका.

ભાગ.

(૧) ઉત્તરઆફ્રિકા. (૨) પશ્ચિમઆફ્રિકા.(૩) દક્ષિણઆફ્રિકા. (૪) પૂર્વઆફ્રિકા. (૫) મધ્યઆફ્રિકા. (૬) દ્વીપો.

(૧) ઉત્તરઆફ્રિકામાં—મીશર, આબીશિનીયા, બાર્બરીસંસ્થાન

(૨) પશ્ચિમઆફ્રિકા.—સેનીગાંબીઆ, ઉપલોગીની' નીચલોગી ની, હાતંતાન ભૂમિ.

(૩) દક્ષિણઆફ્રિકામાં—કેપકાલોની, કાફ્રટારીઆ, નાતાલ જુલુ દેશ, આરેંજનદીનું, સ્વતંત્રરાજ, ત્રાંસવાલસંસ્થાન.

(૪) પૂર્વઆફ્રિકામાં—સોફાલા, મોઝાંબીક, ઝાંઝીબાર, સોમા

લી, ગાલા.

(૫) મધ્યઆફ્રિકામાં-સહરા, સુદાન, મોટાંસરોવરોનો પ્રદેશ, દક્ષિણ, મધ્ય. આફ્રિકા.

(૬) આફ્રિકાનાદ્વીપો-આઝોરેઝ, મદીરા, કનેરી, કેપદીવર્દ, ફર્નાન્દોપો, અનાબોન, પ્રીન્સટાપુ, સેંટટામશ.

આશેન્સ, સેન્ટહેલીના, ઝાંઝીબાર, માદાગાસ્કર, કોમોરૂ, બુર્બો, મોરીસ, સેમલ, સોકોત્રા.

નદીઓ

મીશરમાં.-નીલ

આબીસીનીઆમાં-નીલીનીલ, અત્બારા.

સેનીગાંબીઆમાં-સેનાગાલ, ગાંબીઆ, રીઓગ્રાંદ.

ઉપલોગીની-નેજર કે જોલીબા.

નીચલોગીનીમાં-કાંગો કે જેર.

પૂર્વ આફ્રિકામાં-ઝામ્બેઝી.

સુદાનમાં-નેજર, સાદા.

મધ્ય આફ્રિકાનો દક્ષિણ ભાગ-ઝાંબેઝી ચોબ.

પર્વત.

સુદાનમાં-કોંગ, અલાંતીકા.

પૂર્વ આફ્રિકામાં-કીલીમાનજારો.

સરોવરો.

સૂદાનમાં—ચાંડ.

મોટાં સરોવરોનો પ્રદેશ—વિકતોરિઆન્યાંઝા. આલ્બર્તન્યાંઝા, તાંગાનૈકા,

મધ્ય આફ્રીકાનો દક્ષિણ ભાગ.—ન્યાસા.

પ્રાંત.

મીશરમાં—શુદ્ધમીશર, નીચલું મીશર, મધ્યમીશર, ઉપલુ મીશર, ન્યુબીઆ, કાર્દોફાન.

બાર્બરી સંસ્થાનમાં—ત્રિપોલી, તૂનીશ, અલ્જીરીઆ, મોરોકકો.

સેનીગાંબીઆમાં—સીએરાલીઅન.

ઉપલીગીની—લીબારીઆપરગણું, અશાંતિનોડનુરાજ્ય.

નીચલીગીની—સેન્ટપોલડીલોઆન્દા, વેંગ્વીલા.

શહરા—ફ્જાન.

સૂદાનમાં—દારફૂર પ્રાંત.

શહેરો.

મીસરમાં—કેરો. આલેકઝાંદ્રિઆ બંદર, પોર્તસઈદબંદર, સુવેઝ, ખારતુમ.

આબીસીનીયામાં—ગોંદાર, મસુવા, બંદર, મગ્દલાગઢ.

બાર્બેરી સંસ્થાનમાં-ત્રિપોલી, તુનીશ, કાર્થેજનું બંદર, આ-
લજીર્સ, મોરોક્કો, રૂજ, તાંજીર, ને તેનુતાનબંદરો,
સ્યુતાગઢ.

સેનીગાંબીઆમાં-સાંગલુઈ, બાથર્સ્ત, ફ્રીતોન.

ઉપલેગીનીમાં-મનરોવીઆ, કુમારડી.

નીચલેગીની-

હાતંતાન-

કેપકાલોનીમાં-કેપતૌન.

કાફરારિઆમાં-નતરવર્થે.

નાતાલમાં-પીતરમારિત્સબર્ગ.

ત્રુસુદેશમાં—

આરેંજ નદીનું સ્વતંત્ર રાજ્ય-બ્લોમફોતીન.

ત્રાંસ્વાલમાં-પાચેફસ્ત્રોમ.

સારોલામાં-સોરાલા.

મોઝાંબીકમાં-મોઝાંબીક.

જાંઝીબારમાં-જાંઝીબાર. મોમ્બાસ.

સોમાલીમાં-બાર્બેરી બંદર.

ગાલામાં-ઝૈલાબંદર.

માદાગાસ્કર બેટમાં-તાનાનારીવો.

મોરીસમાં-પોર્તલુઇ, સેચલ.

સુદાનમાં-સેંગો, તિમ્બકતુ, બોઆસા, સાકાતુ, કોકા.
કાર્દોફાનને લગતો દારફૂરમાં-કોબે.
મધ્ય આફ્રિકાનો દક્ષિણ ભાગ-કુરૂમાન કે લાતાકુ, કાસોંબે ગ. બિન્યાંતિ.

અખાત.

બાર્બેરિ સંસ્થાનમાં—સિદ્રા, કાબેસ.
દક્ષિણ આફ્રિકા-નેબલ, ફાલ્સ, અલગોઆ, દીલાગોઆ.

ભૂશીર

બાર્બેરી સંસ્થાનમાં-બોન, સ્પાર્ટેલ.
દક્ષિણ આફ્રિકા-કેપગુડહોપ, કેપઅગ્લહાસ.
પશ્ચિમ આફ્રિકા-કેપકાંતિન, કેપનૂન, કેપબોજાદોર, કેપ બ્લાંકો, કેપવર્દ, કેપપાલમાસ, કેપ ફાર્મોસા, કેપ નાગ્રો, કેપ ફ્રીઓ છે.
પૂર્વ આફ્રિકા-ગ્વાર્દાફુની, દેલગાદો.
માદાગાસ્કરબેટ-આંબ્રો, કેપસાંતામેરી

સામુદ્રધુની

પૂર્વ આફ્રિકા-મોઝાંબિકની.

अमेरिका.

દેશ.

ઉત્તર અમેરિકાના દેશ—કાનડા હલાકો, યુનૈટેડસ્ટેટ્સ, મેક્સીકો. મધ્યઅમેરિકા, દ્વીપો.

દક્ષિણ અમેરિકાના દેશ—કોલંબીઆ, વેનેજુએલા; એક્વાડોર, ગિયાના. બ્રાઝિલ, પેરૂ, બોલીવીઆ, ચીલી. લાપ્લાટા. પારાગુવાય, ઉરૂગુવાઈ. પાતાગોનીઆ. દક્ષિણદ્વીપો.

પર્વત.

ઉત્તર અમેરિકામાં—રૅાકી.

દક્ષિણ અમેરિકામાં—આંદેજ.

સમુદ્ર.

ઉત્તર અમેરિકા } બાફ્રિનનો, મેક્સિકો. કારિબિયન.
દક્ષિણ અમેરિકા } કારીબીઅન

પ્રાંત.

કાનડા હલાકો—આન્તારીઓ, ક્વીબેક, નોવાસ્કોશીઆ, ન્યુબ્રન્સ્વીક, માનીતોબા, બ્રીટીશ, કોલંબીઆ, પ્રીન્સ. એડવર્ડબેટ.

મધ્ય અમેરિકા—ગ્વાતેમાલા, અંગ્રેજનું હોંડુરાસ, હોંડુરાસ;

સાન્સાલ્વાદોર, નિકારગુવા, કોસ્તારીકા.

પર્વત.

કાનડામાં—રાકી.
એકવાદોરમાં—કોતોપાક્ષી, ચિંબોરાથો.
પેરૂમાં-બોલીવીઆ, ચીલી. આંદેજ.

નદીઓ.

કાનડામાં—સેન્ટલાટેન્સ, મા કેનઝી.
યુનેટેડસ્ટેટસમાં—મીસીસીપી. મીસુરી, ઓહીઓ, લાલ, રિઓગ્રાદદલનાર્તે, યુકોન, રિઓકોલોરાદો, હડસન, દેલાવેર, સસ્કવેટના, કનેક્તિકત.
મેરકીકોમાં—રિઓગ્રાદદલનાર્તે.
વેનજુઇલામાં—ઓરીનોકો.
ગીયાનામાં—એસકીબો, સુરીનામ.
બ્રાઝીલમાં—આમાઝોન, તાંકીન્તીસ, સાન્ફ્રાન્સીસ્કુ.
લાપ્લાતામાં—પાનામાં.
પારાગુવાઈમાં—પારાના, પારાગુવાઈ.
ઉરૂગુવાઈમાં—ઊરૂગુવાઇ.

સરોવરો.

કાનડામાં—સુપીરીઆર, હુરોન, એરી, આંતારીઓ, વીની-પેગ, ગ્રેતેસ્લેવ, ગ્રેતબેર.
યુનેટેડસ્ટેટસમાં—મીચીગાન, સાલ્ત.
વેનેજુઇલામાં—મારાકાઇબો.

પેરૂમાં—તીતીકાકા,
બોલીવીઆમાં—તીતીકાકા.

અખાત.

કાનડામાં—બાફીન, હડસન, ફન્ડી, સેન્ટલારેન્સ.
યુનૈટેડસ્ટેટસમાં—દેલાવર, ચેસાપીક.
મેકિસકોમાં—મેકિસકો, કાલિફોર્નીઆ.
મધ્ય અમેરિકામાં—હોંદુરાશ.
કોલંબીઆમાં—કારીબીઆન, પાનામા.
વેનેજુઈલામાં—વેનેજુઇલા.
એક્વાદોરમાં—ગ્વાયાકિવલ.

સામુદ્રધુની.

દક્ષિણ જાર્જીઆમાં—માગેલાન.
કાનડામાં—બેલીએલ, દેવીસ, બારો, સ્મિથ, હડસન.

ભૂશીર.

કાનડામાં—ચદલી, ચાર્લસ, સેબલ.
યુનૈટેડસ્ટેટસમાં—કાદ, હતેરાશ, સેબલ, ફલાંતર.
બ્રાઝીલમાં—સેન્તરાક.
તેરાદેલફૂએગોમાં—હાર્ન.
ન્યુફાઉન્ડલાંડમાં—રેસ.

દ્વીપકલ્પ

કાનડામાં—નોવાસ્કોશિઆ.
યુનૈટેડસ્ટેટસમાં—ફલારિદા, આલિઆસ્કા.
મેકિસકોમાં—યુકાતાન, નીચલો કાલિફોર્નિઆ.

દ્વીપ.

કાનડામાં—પ્રીન્સએડવર્ડ, વેનકુવર, આંતિકાસ્તિ. કેપબ્રિટન.
યુનૈટેડસ્ટેટસમાં—લાંગએટ, આલુશિઆન, ટાપુઓ,
ગધ્ય અમેરિકામાં—દ્વીપો. ૧ ગ્રીનલાંડ. ૨ ન્યુફાઉન્લાંડ. એમાં શેહેર સેન્ટજાન છે. ભૂશીર રેશ છે. ૩ વેસ્ટ ઇંડીઆ દ્વીપો છે. [એના ભાગ, બહામા. ગ્રેટબહામા, ન્યુપ્રાવિડેન્સ, સાન્સાલ્વાદોર' મૂખ્ય શેહેર નાસ્સો, મોટા આંતલીશ. કયુબા, જામેકા, હાઇતિકે. સાન-દોમિંગો, અને પોર્તોરિકો. નાના આંતિલીશ ત્રિનીદાદ બાર્બેદોજ, માતિનિક, ગ્વાદેલૂપ, બર્મ્યુદા.
ચીલીમાં—ચોલો, જુવાનફર્નાન્દીશ.
દક્ષિણ દ્વીપો—તેરાદેલ ફૂએગો, સ્તેનનદ્વીપ.
ફાકલાંડદ્વીપો—દક્ષિણ જાર્જીઆ.

શેહેરો.

કાનડામાં—ઓતાવા. તોરાંતો, માંત્રિઆલ, કિવબેક.
બંદર—સેન્તજાન, હાલીફાંસ.
દેલ્ફિઆમાં—સેંતલુઇસ, ચિકાગો, બાલ્તિમોર. બાસ્તાન, ન્યુઆર્લીઅન્સ—વાશીંગ્તન રાજધાની બ્રુકલીન, ફીલા.
મેકિસકોમાં—મેકિસકો, રાજધાની વેરાક્રૂથ, તામ્પિકો, આ-કાપુલકો.
મધ્ય અમેરિકામાં—નવું ગ્વાતેમાલા, બેલીજ, કોમાયા-ગુવા, સાન્સાલ્વાદોર, માનાગુવા, સાંજોસે.
દ્વીપો—ન્યુફાઉન્લાંડમાં સેન્તજાન, ન્યુપ્રાવિડેન્સમાં, નાસૌ, કયુબામાં, હાવાના, જામેકામાં કિંગ્સ્તન.

કોલંબીઆમાં—બોગોતા, રાજધાની.
વનેઝુએલામાં—કારાકાશ.
એકવાદોરમાં—કીતો રાજધાની
ગોયાનામાં—અંગ્રેજની રાજધાની જાર્જટોન વલંદાની.
પારામારીબો—ફ્રેંચની કાયેન.
બ્રાઝીલમાં—મુખ્ય શેહેર, રીઓદેજાનેરો, બાહિઆ કેસાન,
સાલ્વાદોર, રોસેફ કે પેરનમબુકો, બધાં બંદર છે.
પેરૂમાં—લીમા રાજધાની કુયકો, બંદર કાલાવ.
બોલીવીઆમાં—ઓરૂરો, લાપાથ, ચુકીસાકા કે સુક્રે.
ચીલીમાં—સાંતિયાગોદેચીલી, બંદર, વાલ, પારૈસો.
લાપ્લાતામાં—બુએનોસએર્સ.
પારાગુવાઇમાં—આશેન્શન.
ઉરૂગુવાઇમાં—માંન્તેવિદિઓ.

ओशियान्या.

૧ લો ભાગ. મલય દ્વીપો	૨ જો ભાગ આસ્ત્રેલેસ્યા.
૧ સંદા દ્વીપો.	૧ આસ્ટ્રેલિઆ.
૨ બોર્નીયો સમૂહ.	૨ તાસ્માનિઆ.
૩ સેલીબીસ સમૂહ.	૩ ન્યુઝીલાંડ.
૪ મોલુક્કા કે મસાલાનાબેટ.	૪ ન્યુકાલેડોનીઆ.
૫ ફીલીપૈન બેટો.	૫ ન્યુહેબ્રીડીઝ.

૬ ફ્રીજી દ્વીપો.
૭ સાલગાન બેટ
૮ ન્યુબ્રીટન.
૯ ન્યુઆલાંડ.
૧૦ ન્યુગીની.

૩ જો ભાગ.
મિક્રોનેશ્યા.

૧ ક્રોનીનદ્વીપો.
૨ લાદ્રોન કે મારીઆન બેટો.
૩ પેલૂ કે કાનોલેન.
૪ મારશલ.
૫ સાન્દ્વીચ.

૪ થો ભાગ
પોલીનીશિઆ.

૧ ફ્રેંડલીદ્વીપો.
૨ સામો.
૩ કુક
૪ સોસયટી.
૫ આસ્ત્રલ.
૬ સોંઆર્કિપેલેગો
૭ માર્કવીસાસ.
૮ ઇસ્ટર દ્વીપો.

બેટ.

સંદા દ્વીપો—સુમાત્રા, જાવા.
બોર્નીયો—બોર્નિઓ, લાબુઆન.
પ્રોલક્કકા—આમ્બોયના.
ફિલિપૈન—લુઝોન.
સ્વાનદ્વીવ—હાવાઇ.

યુરોપના સમુદ્રને મળનારી નદીઓ.

નદીઓનાં નામ.	કોને મળે છે.
ટેમ્સ, ટ્વીદ, ફોર્થ, ટે, ડી, સ્પે. નેસ, એલ્બ, વ્હાઇન.	જર્મન સમુદ્રને મળે છે.
બોઇન, લીફી, સ્લેની, સુઅર અને લી.	આએરિસ સમુદ્રને.

શાનન, ફુરે, અને ટેગસ.	આટલાંટિકમહાસાગરને.
સીન.	ઇંગ્લીશચાનલને.
ડુઓર અને ગારોન.	બીસ્કેના ઉપસાગરને.
વ્હાઇન.	લેઓન્સના અખાતને.
ઇબ્રો અને ટૈબર.	ભૂમધ્ય સમૂદ્રને
વિશ્ચુલા અને ઓદર,	બાલટીક સમૂદ્રને,
ડાન્યુબ અને નીપર.	કાળા સમૂદ્રને.
ડવીના.	શ્વેત સમુદ્રને.
ડોન.	આજોફના સમૂદ્રને.
વોલગા અને યુરલ.	કાસ્પીયન સમૂદ્રને.
પો અને આડીજ.	આદ્રિઆટિકસમુદ્રને.

આફ્રીકામાં એ પ્રમાણે જાણવા લાયક છે નહીં.

મોટામાં મોટી નીલી નીલ ને અત્બારા તે ભૂમધ્ય સમૂદ્રમાં જાય છે.

અમેરીકા

સેંતલારેન્સ અને ઓરિનોકો.	આટલાંટિકમહાસાગરને.
આમાજોન, મા કેનઝી.	ઊત્તર મહાસાગરને.
મિસિસીપી. રીઓગ્રન્દદલનાર્ત.	મેકિસકો અખાતને.
રીઓકાલોરાદો.	કાલીફોર્નીઆ અખાતને.
માગદાલેના.	કારીબીઅનસમૂદ્રને.
પારાના.	દક્ષિણ તરફ સમૂદ્રને.

जाहेर खबर.

મજકુર બુક શેહેર વડોદરામાં બાજવાડા ખતરી પો-
ળમાંથી તેના કર્તા તરફથી મળશે.

સામટી નકલ એટલે સોળથી તે તેના ઉપરાંત નકલો
રાખનારને વીશ ટકા કમીશન આપવામાં આવશે. ટપાલ
ખર્ચ બુક મંગાવનારને શિર પડશે.

તા. ૧-૬-૯૬ }
મુ. વડોદરા. }

લી.
બુ૦ કર્તા.